

COVID 19

CRIMINAL

JUSTICE

CAMPAIGN

POLAND

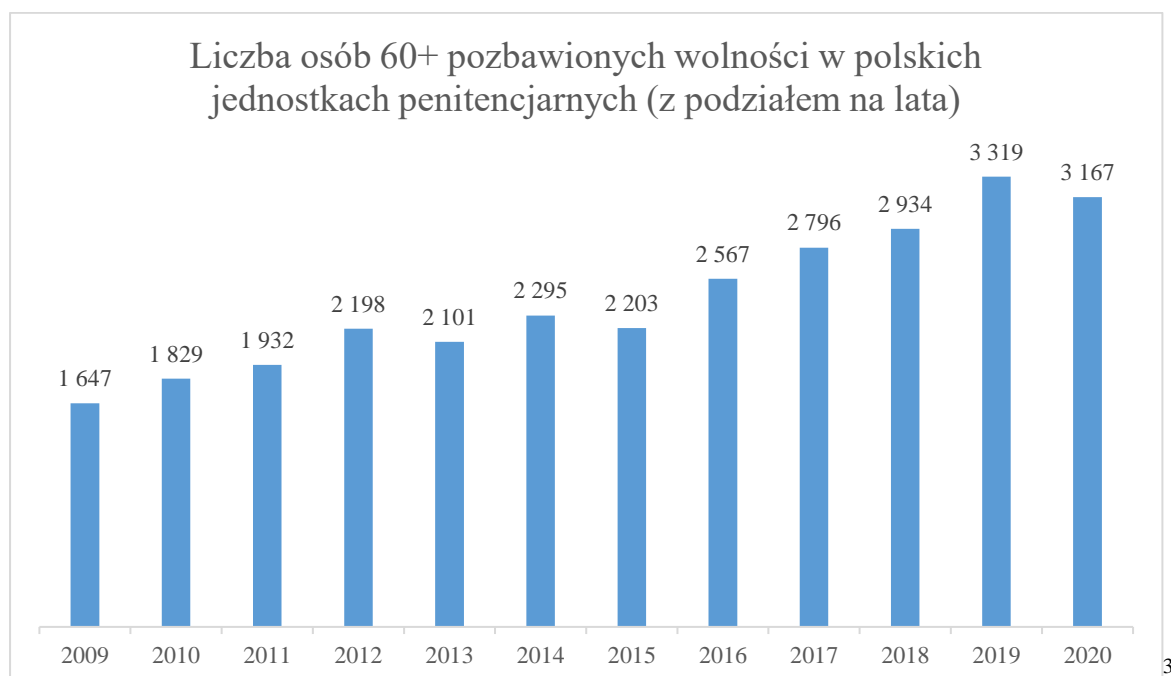
Wpływ pandemii koronawirusa na system sprawiedliwości w sprawach karnych

Sytuacja osób skazanych w polskich jednostkach penitencjarnych w czasie pandemii - uaktualnienie

SYTUACJA OSÓB SKAZANYCH W POLSKICH JEDNOSTKACH PENITENCJARNYCH W CZASIE PANDEMII - UAKTUALNIENIE

W Polsce funkcjonują łącznie 172 zakłady karne, areszty śledcze i oddziały zewnętrzne. W przeddzień pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 przebywało w nich blisko 75 000 osób pozbawionych wolności, a zaludnienie jednostek przekraczało 91%¹. We wrześniu 2021 osób przebywających w aresztach śledczych i zakładach karnych było łącznie 71 291, a zaludnienie wyniosło 86,77%².

Liczba osób 60+ pozbawionych wolności w polskich jednostkach penitencjarnych

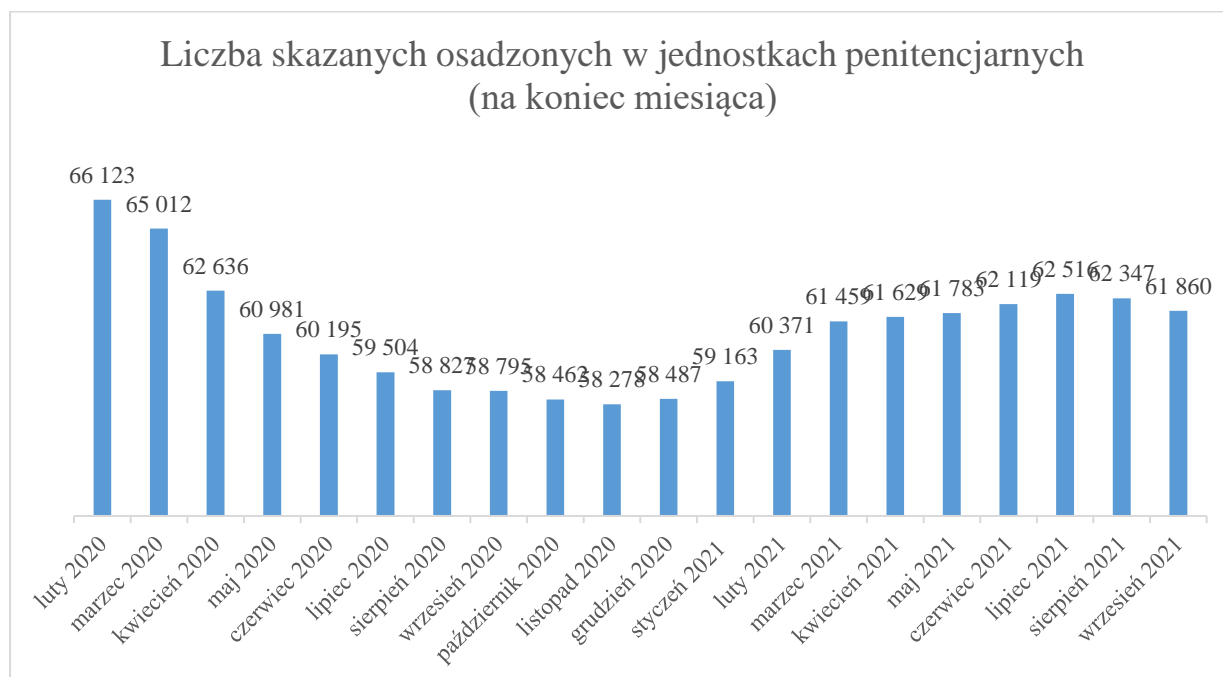
Koronawirus SARS-CoV-2 dotyka najbardziej osób w wieku powyżej 60 roku życia. Jak wynika z powyższego wykresu, liczba osadzonych w tym wieku od 2015 roku systematycznie wzrastała – z 2 203 do 3 319 w 2019 roku, co daje wzrost o ponad 50%, czyli 1 000 skazanych i tymczasowo aresztowanych. Warto także zwrócić uwagę, że również wcześniej (od 2009 roku) liczba osób przebywających w jednostkach penitencjarnych w wieku 60+ przejawiała tendencję wzrostową.

¹ *Prawa człowieka w dobie pandemii. 10 miesięcy, 10 praw, 10 ograniczeń, 10 rekomendacji na przyszłość...*, HFPC, Warszawa 2021, s. 53, dostęp: <https://www.hfhr.pl/wp-content/uploads/2021/01/Prawa-czlowieka-w-dobie-pandemii.pdf>.

² Dane statystyczne opublikowane przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

³ Wykres został opracowany na podstawie danych statystycznych opublikowanych przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

Liczba skazanych osadzonych w jednostkach penitencjarnych w czasie pandemii

4

W Polsce w okresie epidemii koronawirusa SARS-CoV-2 obserwowaliśmy systematyczny spadek liczby osób skazanych odbywających bezwzględną karę pozbawienia wolności. Od lutego do grudnia 2020 roku liczba skazanych przebywających w jednostkach penitencjarnych stale malała – z 66 123 w lutym do 58 278 w listopadzie 2020 roku. Daje to spadek o prawie 8 tysięcy, czyli 12%⁵. Jednakże od grudnia 2020 roku liczba skazanych przebywających w jednostkach penitencjarnych systematycznie wzrasta i w lipcu wyniosła już 62 516 osób, co daje wzrost o ponad 4 tys. osadzonych w ciągu ostatnich 8 miesięcy. Warto również zwrócić uwagę, że największe wzrosty – o 1 tys. osób miały miejsce pomiędzy styczniem a lutym 2021 roku oraz lutym a marcem 2021 roku, kiedy to swój początek miała trzecia fala koronawirusa SARS-CoV-2 w Polsce.

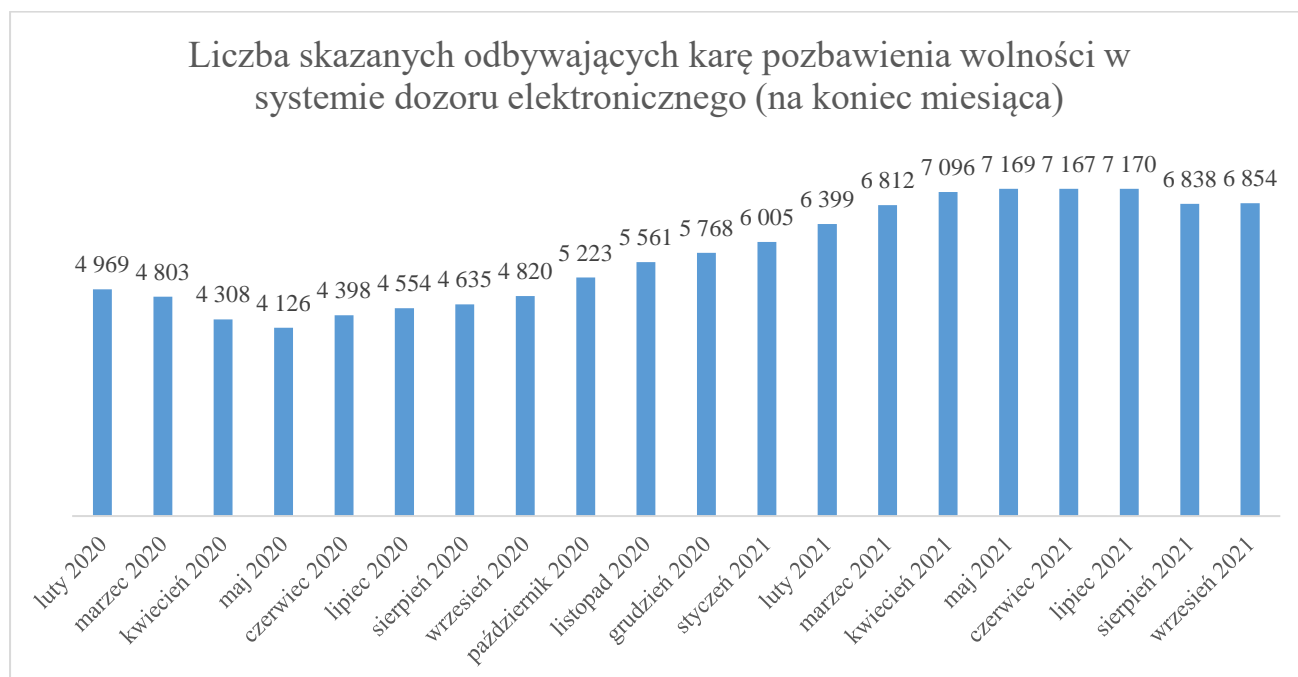
Liczba skazanych odbywających karę pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego w czasie pandemii

Spadek liczby skazanych osadzonych w jednostkach penitencjarnych był na pewno wypadkową wielu czynników. Jednym z nich jest rozszerzenie możliwości korzystania z

⁴ Wykres został opracowany na podstawie danych statystycznych opublikowanych przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

⁵ *Prawa człowieka w dobie pandemii...*, s. 53.

systemu dozoru elektronicznego. Ustawą, która weszła w życie 31 marca 2020 roku umożliwiono skazanym ubieganie się o odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, jeżeli orzeczono wobec nich karę pozbawienia wolności nieprzekraczającą 1 roku i 6 miesięcy (przed tą zmianą, aby skazany mógł ubiegać się o odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego, orzeczona kara pozbawienia wolności nie mogła przekroczyć 1 roku)⁶.

7

Warto jednak wskazać, że od czerwca do lipca 2021 roku obserwowaliśmy systematyczne upowszechnienie tej formy wykonywania kary. W maju 2020 osób odbywających karę w tym systemie było 4 126, a w lipcu 2021 już 7 170.

Liczba skazanych zwolnionych na przerwę w odbywaniu kary pozbawienia wolności

Dnia 31 marca 2020 roku dyrektorzy jednostek penitencjarnych uzyskali dodatkowe uprawnienie umożliwiające składanie przez nich wniosków o udzielenie przerwy w odbywaniu

⁶ Art. 15 pkt 1 ustawy z dnia z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 568 ze zm.) zmieniający art. 431a § 1 pkt 1 Kodeksu karnego wykonawczego.

⁷ Wykres został opracowany na podstawie danych statystycznych opublikowanych przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

kary pozbawienia wolności, jeżeli miałyby ona m.in. przyczynić się do ograniczenia lub wyeliminowania epidemii koronawirusa SARS-CoV-2⁸.

Jak widać z danych przedstawionych na powyższym wykresie liczba udzielonych przerw w karze wzrosła w okresie pandemii jedynie nieznacznie. Tylko trzykrotnie od 31 marca 2020 roku liczba udzielonych przerw była większa niż 100 (w czerwcu 2020 roku – 114, lipcu 2020 roku – 105 i kwietniu 2021 roku – 106).

Liczba skazanych warunkowo przedterminowo zwolnionych z odbywania reszty kary pozbawienia wolności

Pandemia nie spowodowała także zmian w regulacjach dotyczących złagodzenia przesłanek, bądź wprowadzenia dodatkowych trybów stosowania warunkowego przedterminowego zwolnienia¹⁰.

⁸ Art. 14c ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1842 ze zm.).

⁹ Wykres został opracowany na podstawie danych statystycznych opublikowanych przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

¹⁰ *Prawa człowieka w dobie pandemii...*, s. 55.

11

Jak wynika jednak z danych statystycznych, już w kwietniu 2020 roku wzrosła z 443 do 683 liczba osób, w stosunku do których skorzystano z tej możliwości. Praktyka następnych miesięcy nie potwierdziła jednak tendencji wzrostowej¹².

Wnioski

- Od lutego do grudnia 2020 roku liczba skazanych przebywających w jednostkach penitencjarnych stale malała – z 66 123 w lutym do 58 278 w listopadzie 2020 roku.
- Obecnie, pomimo ponownego wzrostu liczby skazanych w jednostkach penitencjarnych ich liczba od marca 2021 roku jest na zbliżonym poziomie i waha się od 61 459 do 62 516.
- Coraz popularniejsze stało się wykonywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego. W maju 2020 osób odbywających karę w tym systemie było 4 126, a w lipcu 2021 już 7 170.
- Pandemia koronawirusa SARS-CoV-2 w Polsce nie spowodowała, że coraz popularniejsze stało się korzystanie z takich instytucji jak przerwa w odbywaniu kary pozbawienia wolności czy warunkowe przedterminowe zwolnienie z odbycia reszty kary pozbawienia wolności.

¹¹ Wykres został opracowany na podstawie danych statystycznych opublikowanych przez Służbę Więzienną pod adresem: <https://www.sw.gov.pl/dzial/statystyka>.

¹² *Prawa człowieka w dobie pandemii...*, s. 55.

HR